

GLEDALIŠKI LIST
DRAME SNG

1958-59

3

»Gledališki list« Drame SNG bo do nadaljnega izhajal v zmanjšanem obsegu. Zato se bodo »Poljska kronika«, »Bibliografija gledališkega tiska« in prispevki inozemskih dopisnikov nadaljevali v prihodnjih številkah le v krajših odlomkih.

Poročilo o udeležbi Drame SNG na letošnjem Sterijinem pozorju, kjer je Drama prejela dve visoki priznanji — nagrado za najboljšo predstavo v celoti in nagrado za najboljšo režijo (rež. Slavko Jan) — bo objavljeno v 4. številki.

Dopisniki »Gledališkega lista« Drame SNG v tujini: Mikolajtis Ziemovit, Warszawa, za Poljsko; — dr. Miroslav Pavlovsky, Brno, za Češkoslovaško; — Ossia Trilling, London, za Anglijo in Francijo; — dr. Friedrich Langer, Wien, za Avstrijo; — Fred Alten, Basel, za Švico; — dr. Paul Herbert Appel, Hamburg, za Zvezno republiko Nemčijo in Gerhard Wolfram, Berlin, za Nemško demokratično republiko.

Gledališki list Drame Slovenskega narodnega gledališča v Ljubljani. — Lastnik in izdajatelj Slovensko narodno gledališče Ljubljana. — Urednik Lojze Filipič. — Osnutek za naslovno stran: Vladimir Rijavec. — Izhaja za vsako premiero. Naslov uredništva: Ljubljana, Drama SNG, poštni predal 27. — Naslov uprave: Ljubljana, Cankarjeva cesta 11. — Tiskala tiskarna Časopisnega podjetja »Slovenski poročevalec«, Ljubljana. Redakcija tretje številke XXXVIII. letnika (sezona 1958-59) je bila zaključena 7. oktobra, tisk pa je bil končan 29. oktobra 1958.

GLEDALIŠKI LIST
DRAME
SLOVENSKEGA
NARODNEGA GLEDALIŠČA
LJUBLJANA
OSEMINTRIDESETI LETNIK
SEZONA 1958/59 — ŠTEV. 3

VLADIMIR MAJAKOVSKI
VELIKA ŽEHTA

VLADIMIR MAJAKOVSKI

VELIKA ŽEHTA

Drama v šestih dejanjih s cirkusom in ognjemetom

Prevod: FRANCE KLOPČIČ, verzi: MILE KLOPČIČ

Režiser in scenograf: ing. arch. VIKTOR MOLKA

Kostumi: akad. slikar ALENKA BARTL-SERŠA

Glasba: MARIJAN VODOPIVEC

Koreograf: PINO MLAKAR

Pobedonosikov	STANE SEVER
Polja	MILA KAČIČEVA
Optimistenko	ANTON HOMAR
Belvedonski	ALEKSANDER VALIČ
Momentalniki	STANE POTOKAR
Pont Kič	MAKS FURIJAN
Underton	VIDA JUVANOVA
Nočkin	IVAN JERMAN
Velosipedkin	DRAGO MAKUC
Čudakov	ANDREJ KURENT
Mezaljansova	VIKA GRILOVA
Foskin	POLDE BIBIČ
Dvojkin	STANE ČESNIK
Trojkin	RUDI KOSMAC
1. stranka	JOŽE ZUPAN
2. stranka	VIDA LEVSTIKOVA
Predsednik hišnega sveta	LOJZE DRENOVEC
Režiser	BRANKO MIKLAVC
Ivan Ivanovič	FRANCE PRESETNIK
Miličnik	BOŽO ULAGA
1. biljeter	DUŠAN ŠKEDL
2. biljeter	DANILO BENEDIČIČ
Fosforescentna žena	SLAVKA GLAVINOVA

Sodelujejo tudi slušatelji AIU

Kostume izdelala gledališka krojačnica pod vodstvom Eli Rističeve in
Staneta Tancka

Inspicent: **Branko Starič**

Razsvetljava: **Vili Lavrenčič**

Lojze Vene

Odrski mojster: **Vinko Rotar**

Masker in lasuljar: **Anton Cecič**

Sufleza: **Vera Podgorškova**

VLADIMIR MAJAKOVSKI

DNE 3. OKTOBRA 1958
JE UMRLA
SLOVENSKA DRAMSKA IGRALKA

NANA ŠEST-WINTROVA
PRVA CANKARJEVA LEPA VIDA

SLOVENSKA GLEDALIŠKA ZGODOVINA
BO UGLEDNO UMETNICO OHRANILA
V ČASTNEM SPOMINU!

VLADIMIR MAJAKOVSKI, TRAGEDIJA

»Hočem: moje pero vpišite
v seznam orožja!
Bajonet — pero,
naj se glasi prispodoba!«

* * *

»Tudi še danes
je smisel in posel poeta:
milina,
parola,
bič
in bajonet!«

VLADIMIR MAJAKOVSKI

Leta 1914 je enaindvajsetletni pesnik V. Majakovski napisal svoje prvo gledališko delo in ga uprizoril v amaterskem gledališču. Ko je besedilo oddal v pregled caristični cenzuri, se še ni odločil za naslov, zato ga je naslovil le z besedami: Vladimir Majakovski, Tragedija. Cenzura je uprizoritev dovolila, prepovedala pa je sleherno izpremembo odobrenega besedila. Igrati so ga torej morali pod naslovom: Vladimir Majakovski, tragedija.

Igra hudomušnega naključja, ki ji je botrovala cenzorjeva birokratska slaboumnost, — nič več, a vendar: kot bi hotelo to hudomušno naključje že tedaj nakazati pesnikovo usodo. Zakaj človeška in umetniška usoda Vladimira Majakovskega je v resnici pretresljiva tragedija.

V. Majakovski je edinstvena figura v svetovni književnosti: pesnik-futurist, dramatik, pisec filmskih scenarijev, slikar, igralec, novinar, izložbeni aranžer, recitator in predavatelj, ki je odšel »na fronto revolucije iz gosposkih vrtov poezije« in postal bard revolucije in socializma ter se iz puntarstva razvil in »dvignil v zavestnega, načelno ostro in brezobzirno opredeljenega socialističnega borca, v poeta-delavca«.

Popolna, elementarna, strastna in brezkompromisna privrženost ideji revolucije, globoka in neomejena ljubezen do nje, fantastična, cankarjanska etična sila, moralna ogorčenost in pogumna borbenost so motivi, iz katerih je bruhala revolucionarna umetnost Vladimira Majakovskega in iz katerih je izhajalo vse njegovo delo.

Majakovski se je ves posvetil revoluciji. Domet njegovih del v tiskani obliki in njihov vpliv na množice mu je bil vse premajhen. Zato je vedno znova odhajal na turneje po vsej Sovjetski zvezi. V kulturnih krožkih, v tovarniških montažnih dvoranah in garnizoni je bral in recitiral svoja dela, spraševal delavce, kaj menijo o njih, razpravljal z njimi in jih poučeval, a vedno upošteval njihovo kritiko in njihovo sodbo. Preromal je sovjetsko zemljo po dolgem in počez. »Nadaljujem tradicijo potujočih pevcev, trubadurjev in minensengerjev,« je rad ponavljal. Njegova gospa, izvoljenka njegovega srca in njegovih trubadurskih popotovanj je bila — revolucija.

Bil je vulkanska, eruptivna, a neposredna natura. Stalni intimni človeški stik z delovnimi ljudmi po vsej Sovjetski zvezi mu je pomagal,

da je bolj kot kdorkoli v mladi sovjetski državi poznal ljudi, njihovo miselnost, težave, a tudi napake in slabosti.

Njegova umetniška natura je bila seizmograf vse sovjetske stvarnosti: občutil je vse njene tokove, vsa gibanja, vse napetosti, reagiral je nanje in je povsod, kjer je začutil, da nekaj ni dobro, ostro in brezobzirno udaril z bičem in zarezal v sovražnike revolucije z bajonetom svoje elementarne, borbene umetnosti.

Leta 1926 je Vladimir Majakovski v poslovilni pesmi Sergeju Jeseninu, ki se je sam usmrtil, zapisal:

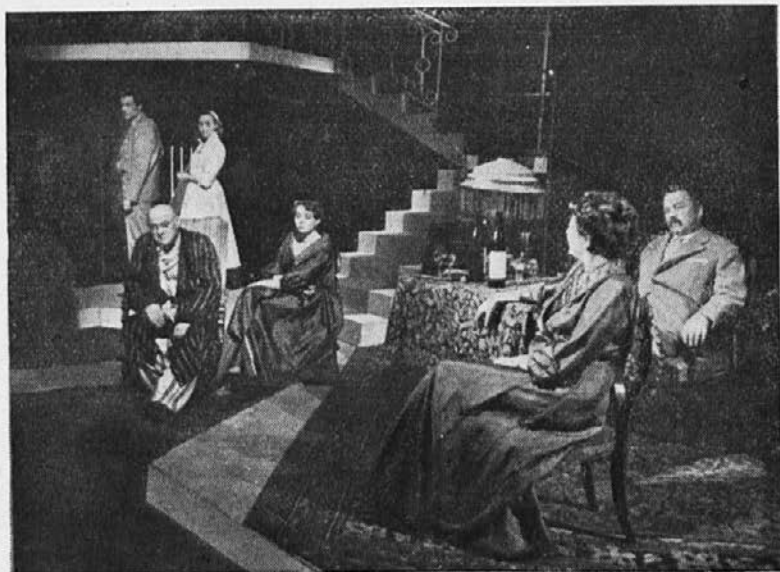
»V tem življenju
ni težko umreti —
Znatno teže pa
življenje se gradi«,

a štiri leta za tem, 14. aprila 1930, si je tudi sam vzel življenje.

Kako se je moglo to zgoditi?

Vladimir Majakovski je moral nujno podleči in umreti, ker je kljub stalinistični degeneraciji revolucije in socializma v Sovjetski zvezi vztrajal v svoji brezkompromisni in vulkanski ljubezni do resnične, leninske revolucije in v svoji brezkompromisni veri v leninski socializem.

Napake, maličenja in slabosti, ki so se po Leninovi smrti vse bolj kopičile, je bičal in napadal z isto eruptivno in strastno zavzetostjo, ostrino in vehemenco, s kakršno se je prej boril za zmago revolucije

Janez Žmavc: »V pristanu so orehove lupine«. Režija: Slavko Jan, scena: Vladimir Rijavec. Sezona 1957/58. Na sliki je prizor iz drugega dela.

Majda Potokarjeva kot Zorica, Boris Kralj kot Veljko in Vida Juva-nova kot Ana v Žmavčevi dramski epizodi »V pristanu so orehove lupine«. Režija: S. Jan. Sezona 1957/58.

in za razvoj socializma. Z enako strahotno energijo, s katero se je prej bil proti notranjim in zunanjim nasprotnikom socializma, se je zagrizel v novega, nič manj nevarnega novega sovražnika: v staliniščno birokracijo.

Čutil je, da se mora njegova revolucionarna izpoved usmeriti proti sistemu, kar se je vse bolj in bolj materializiralo kot grozljiva staliniščna resničnost — namesto uresničitve visokih idealov, za katere se je borila revolucija in za katere se je boril sam.

Toda zgodilo se je nekaj strašnega: stalinisti so postavili na glavo leninsko načelo o svobodi umetnosti v obdobju diktature proletariata in razglasili za sovražno vse, kar se je kritično dotikalo staliniščnih slabosti. Staliniščni oblastniki so se samovoljno identificirali z delavskim razredom in začeli brezobzirno in krvavo zatirati sleherno kritično misel in sleherno umetniško manifestacijo z družbeno kritičnimi elementi.

In prišlo je do strahotnega absurda: umetnost Vladimira Majakovskega, zraslo z resničnih socialističnih stališč, porojeno iz elementarne ljubezni do resničnega socializma in iz revolucionarnega patosa, so stalinisti sprejeli in razglasili za socializmu sovražno dejanje in pesnika pognali v samomor.

»Veliko zehnto« je V. Majakovski končal avgusta 1929. Vso drugo polovico leta je potoval po državi in bral svoje delo delavcem, vojakom, članom kulturnih klubov itd. V njegovi interpretaciji je »Zehnto« oddajala tudi moskovska radijska postaja. Majakovski je

pol leta preučeval vtis »Velike žehte« na številne poslušalce iz delavskih vrst in po njihovih kritičnih pripombah in predlogih izpreminjal in dopolnjeval besedilo. »Ne prihajam k vam birokratsko... Resnično hočem videti in slišati tisto, česar ne razumem. Vi razumete stvari, ki jih jaz ne, in obratno...« je govoril svojim poslušalcem.

V klubu tipografskih delavcev so ga vprašali, zakaj je »Veliko žehto« imenoval dramo, in Majakovski je odgovoril: »Da bi bilo bolj smešno, razen tega pa — ali je birokratov malo, in ali ni to drama naše Zveze?«

Majakovski v »Veliki žehti« ostro biča najbolj grozljivi in najbolj usodni pojav stalinizma: dejstvo, da so posamezniki delavskega razredu izvili iz rok v revoluciji s krvjo priborjeno oblast. Ti birokratski oblastniki so izgubljali stik z delovnim človekom, oblast jim je vse bolj postajala sredstvo in namen obenem, vsa področja dela in življenja so začeli podrežati svoji birokratski etiki in morali. »O vsem tem, posebno o birokratskih pogledih na umetnost je Majakovski spregovoril v svoji publicistični komediji, v kateri ne nastopajo živi ljudje, marveč oživljene tendence, odkrito in brez ovinkov. V njej je, kot je sam poudarjal, povedal, 'kdo je zločinec in kdo ni'. 'Jaz povem do kraja, kdo je crkovina', je izjavil Majakovski na neki diskusiji o 'Veliki žehti'. In to je točno. Ko se je boril proti crkovini, ki je grozila, da bo okužila vse sovjetsko življenje, je Majakovski agitiral za horizonte, za ustvarjalno iniciativo, za heroizem, za socialistične perspektive, ki so se spopadale

Vida Juvanova kot Ana in Lojze Potokar kot Ali v krstni uprizoritvi Zmavčeve drame »V pristanu so orechove lupine«.

Vladimir Majakovski
bere svojo komedijo
»Velika žehta« v
moskovskem Radiu
(1929).

z ozkostjo, prakticismom, birokratizmom in zastojem,« pravilno ugotavlja v oceni »Velike žehte« A. Flaker.

Ko so mu po premieri v številnih naročenih napadih med drugim očitali, da v delu sploh ni prikazal vloge partije in sindikatov, je odgovarjal, da je »Velika žehta« napisana in uprizorjena prav s stališča delavcev in partijcev, ki so v dvorani, in da torej ni nobene potrebe, da bi jih postavil na oder. Skliceval se je na pozitivno sodbo delavcev v »Veliki žehti«, skliceval se je na Lenina načela in branil upravičenost in nujnost družbene satire v sovjetski družbi. Skliceval se je na pravico revolucijskega gledališča, ki je bilo agitacijsko v plemenitem pomenu besede, politična tribuna, manifestacija revolucionarnega patosa.

Toda skliceval se je na vrednote, ki jih je birokratska kasta že zavrgla in poteptala: namesto leninskih načel so že vladala stalinsko-ždanovska načela, za sodbo in mnenje proletariata se birokrati niso brigali, a za borbeno revolucionarno gledališče so že iznašli nenevarni nadomestek: ždanovski »socialistični« realizem.

Po premieri »Velike žehnte« v Leningradu 30. I. 1930, a še bolj po moskovski premieri 16. III. 1930, ki so jo nekajkrat odgodili, da bi Majakovski besedilo »predelal«, so sprožili na avtorja organiziran plaz najhujših napadov.

In ta plaz ga je zadel.

Mesec dni po moskovski premieri sé je Majakovski ustrelil.

Tragedija, imenovana Vladimir Majakovski, je bila končana.

Junak te tragedije je tragična figura v klasičnem smislu. Tragična je, ker je morala propasti prav zaradi globoke, do kraja iskrene, fanatične ljubezni do revolucije in do socializma in zaradi brez-kompromisne in do kraja dosledne zvestobe svoji ljubezni in svojim načelom.

Gledališče Vladimira Majakovskega je pravo revolucionarno gledališče. Neposrednost, celostnost, ki preko odrske rampe združuje gledalca in izvajalca v enotni organizem in ju dviga, združena, v novo kvaliteto, moralna prizadetost in najbolj živa aktualnost — so elementi tega gledališča, ki je bolj kot standardno gledališče, javna tribuna časa.

Med parolami, ki jih je hotel Majakovski obesiti v avditoriju Majerholdovega gledališča v Moskvi kot sestavni del scene za »Veliko žehnto«, je bila tudi tale:

»Z enim zamahom ni moč
izprati roja birokratov.
Premalo imate za to vode in mila.
A birokratom pomaga še pero
kritikov...«

Na zahtevo RAPP je moral Majakovski to parolo sneti, a kmalu po njegovi smrti je izginilo z repertoarja tudi njegovo delo.

Dvajset let pozneje, po Stalinovi smrti so Vladimira Majakovskega in njegovo delo rehabilitirali.

Pred nedavnim so pesniku, bardu revolucije, v Moskvi odkrili veličasten spomenik.

Toda vse to je le epilog, prepozen, bučen in disonanc poln epilog tragediji, ki se je končala pred tridesetimi leti in ki se je imenovala Vladimir Majakovski.

L. Filipič

10 tableta

Phenalgol

PROTIV BOLOVA

„Lek“ LJUBLJANA Odobr. KZL: 373/54

Dobite ga v vsaki lekarni!

Narta

KOZMETIKA

NAJBOLJŠI PRIJATELJ

Največja izbira

konfekcije, tekstila vseh vrst, obutve, perila,
raznih gospodinjskih potrebščin in aparatov,
pohištva, dvokoles v

VELEBLAGOVNICI »NAMA«, LJUBLJANA,

pred pošto

n a m a

Hitro, solidno in poceni

Vas postreže

VELEBLAGOVNICA »NAMA«, LJUBLJANA,

n a m a

Oglejte si pred nakupom vsakovrstnih potreb-
ščin izbiro blaga

v VELEBLAGOVNICI »NAMA« V LJUBLJANI,

pred pošto

IEV · LJUBLJANA **INDUSTRIJA ZA ELEKTROZVEZE**

JUGOSLAVIJA

PROJEKTIRAMO
RAZVIJAMO
DOBAVLJAMO

kratkovalovne in ultrakratkovalovne sprejemno-oddajne aparature, aparature za usmerjene brezžične zveze, televizijske naprave, elektronske merilne in kontrolne instrumente, naprave za regulacijo in napajanje, sestavne dele za radio in elektrotehniko, VF keramiko, magnete, ferite, vse vrste avtomobilskih in miniaturnih žarnic, fotocelice, izolacijske in zaščitne mase ter metalizacijske in VF izolacijske lake.

INDUSTRIJA ZA ELEKTROZVEZE
Ljubljana — Jugoslavija

TOVARNA KOVINSKE **EMBALAŽE - LJUBLJANA**

proizvaja vse vrste litografirane embalaže — kot embalažo za prehranbeno industrijo, gospodinjsko embalažo, bonboniere za čokolado, karkao in bonbone ter razne vrste litografiranih in ponikljanih pladnjev. Razen tega proizvodimo električne aparate za gospodinjstva kot n. pr. električne peči.

Izdelujemo tudi pribor za avtomobile in kolesa, in sicer avtomobilske žaromete, velike in male, zadnje svetilke, stop-svetilke, zračne zgoščevalke za avtomobile in kolesa ter zvonce za kolesa. Izdelujemo tudi pločevinaste litografirane otroške igrače.

CENTRALNA PLESNA ŠOLA ZA DRUŽABNI PLES

Ljubljana, Petkovškovo nabrežje 35

*Redni začetniški, nadaljevalni, izpopolnjevalni
in tekmovalni tečaji*

*Posebni tečaji za starejše osebe, kakor tudi
za dijake — študente*

Informacije na telefon: 21-881

POUČUJE MOJSTER JENKO

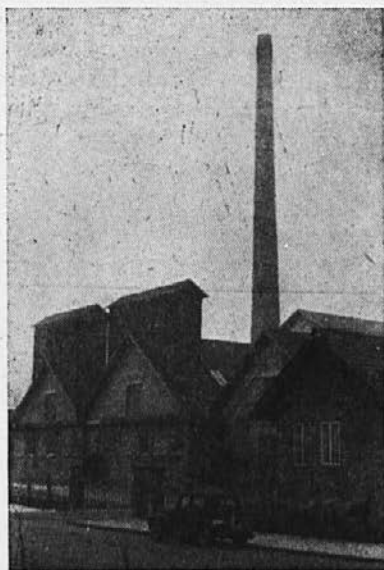
Vpisovanje vsak dan od 17. do 21. ure

„SOČA“ - FESTIVALNA DVORANA

Vsako soboto od 20. do 24. ure plesni večer — dancing

Rezervacije miz na telefon: 21-768

Vsako nedeljo od 18.—22. ure nedeljski ples za mladino

Tovarna kleja

LJUBLJANA
ŠMARTINSKA 50

Telefoni: 30-368 in 30-611

Brzovav: »OSSA«

Proizvaja:

kostne in kožne kleje, želatino tehnično in prečiščeno, tehnične maščobe, gnojila in krmila

*Prijavite pravočasno
svoje potrebe, ker vas
med letom zaradi omejene
proizvodnje ne
bomo mogli upoštevati*

**Uvoženo in lepo domače sadje
ter zelenjavo imamo po
zmernih cenah vedno v zalogi:**

»VIŠNJA«, Gradišče 7, pri Drami

»VIŠNJA«, Arkade, trg

»VIŠNJA«, Vodnikov trg

Naše sprejemnike, ki so
splošno znani po svoji
kakovosti in elegantni
izvedbi, lahko nabavite v
vseh strokovnih trgovinah!

Cene so nizke in vsakomur
dostopne!

**TOVARNA BARV
IN LAKOV**

»**Color**«

MEDVODE

SLOVENIJA

JUGOSLAVIJA

Izdeluje firneže, oljnate
barve, podvodne barve,
lake, emalje, steklarski
kit, umetne smole, nitro-
lake, špiritne lake, trdilo
za obutev.

TRGOVSKO PODJETJE

Svila

(BIVSI URBANC)

*v Ljubljani
pri Prešernovem
spomeniku*

*priporoča
obiskovalcem
gledališča
svoje bogate
zaloge svile
in drugih
tkanin!*

DRŽAVNA ZALOŽBA SLOVENIJE - LJUBLJANA

NOVA SERIJA PETIH POMEMBNIH KNJIG ZBIRKE

KULTURA IN ZGODOVINA 1958

Josif Kulišer: Splošna gospodarska zgodovina srednjega in novega veka; I. knjiga

Josif Kulišer: Splošna gospodarska zgodovina srednjega in novega veka; II. knjiga

Charles A. in Mary R. Beard: Zgodovina Združenih držav Amerike

Herbert Wendt: Iskal sem Adama

Paul Hazard: Kriza evropske zavesti v letih 1680—1715

SVETOVNI KLASIKI:

	Subskripcijska cena	
	1/1 pl.	1/2 us.
Plutarh: Življenje velikih Grkov	900	
Tukidides: Peloponeška vojna	1100	
Ovid: Pisma iz pregnanstva	900	
Puškin A. S.: Pesnitve	800	
Lermontov: Izbrano delo	800	
Dostojevski: Ponižani in razžaljeni	1000	1200
Oscar Wilde: Balada o kaznilnici v Readingu	280	

NAVODILO ZA NAROČANJE KNJIG:

Knjige SVETOVNIH KLASIKOV lahko dobite po znižani ceni, če jih naročite v predplačilu. Pravico do prednaročniške cene ima sleherni naročnik, ki naroči iz tega izbora najmanj pet knjig. Prednaročniške cene so objavljene v tem inseratu. Prosimo naročnike, naj podčrtajo tiste knjige, ki jih žele imeti. Skupno naročnino za izbrane knjige lahko naročniki plačajo v mesečnih obrokih. Najmanjši obrok je 400 dinarjev, do naročila, ki ne presega 5000 dinarjev. Pri višji skupni naročnini je treba obrok ustrezno zvišati, tako da bo naročnina plačana v teku enega leta. Naročilnico, ki naj bo pravilno izpolnjena, pošljite v zaprti kuverti na naslov: DRŽAVNA ZALOŽBA SLOVENIJE — Ljubljana, Mestni trg 26, oddelek za knjižne zbirke

KRAŠ